

Mītiskais un teiksmainais Krēslas stundā Ulbrokas bibliotēkā

Ik gadu pelēcīgi rudenīgais novembris ir pašapziņas un pašnoteikšanās mēnesis, kad sirdī, domās spējam vienoties atmiņu cīņām, kad tautiskās tradīcijas un paslēptā dzīves gudrība meklējama folkloras zinībās, kad pavisam tuvu ir Latvijas valsts dzimšanas diena. Vienlīdz Ulbrokas bibliotēkā pulcējas lasīšanas tradīciju piekritēji no tuvākiem un tālākiem ciematiem. Ziemeļvalstu bibliotēkas nedēļas lasījums jau tradicionāli notiek Svētku nedēļā, laikā starp saules rietu un tumsas iestāšanos.

Gandrīz vienlaicīgi visās dalībvalstīs – Latvijā, Igaunijā, Dānijā, Zviedrijā, Norvēģijā, Somijā un Īslandē tiek izslēgts mākslīgais apgaismojums, iedegta sveču gaisma un uzsākts sena mitoloģiska teksta (1643) priekšlasījums.

Vienu no senākajiem senīslandiešu mitoloģiskajiem tekstiem atdzejojis Uldis Bērziņš, kas ir arī Krēslas stundas viesis, teksta „Zintnieces pareģojums” skaidrotājs un seno vārsmu paudējs. Vecāko jeb Vārsmu Eddu, kā ziemeļu mantojuma dārgumu, Uldis Bērziņš latviskojis un skaidro kā dzīvās patiesības un noslēpumu vēstījumu, atklājot cilvēka, virs(zem)zemes un pasaules mistisko mijiedarbību.

Mazliet tālākā nākotnē - radošā grupa, kuras sastāvā ir Latvijā zināmi mākslinieki un režisori (Lilija Dinere, Viktors Rutulis, Arnis Siliņš u.c.) šo mitoloģisko vēstījumu iecerējusi multimedijālam projektam, kurā apvienosies modernā deģa, mūzika, folkloras vārsmu dziedājums latviešu un senskandināvu valodās.

Tā klausoties, nemanot, kultūrvēsturiskais vēstījums izskan. Nepamet sajūta, ka „Zintnieces pareģojums” ir pretstatījums modernajiem mūsdienu tekstiem vai arī tajā rodama zināma līdzība ar fantāzijas literatūru, kur problēmas risinājums tiek meklēts cilvēka garīgajā pasaulē un pārdabisku spēku ietekme kalpo kā veids mērķa sasniegšanai.

Maģisko palīgu, bez kura nav iespējams atrisināt konfliktu cīņā starp labo un ļauno, mēģinām atminēt kādā no latviešu brīnumpasakām. Zināmākas un daudz saprotamākas ir latviešu folklorā iekļautās atziņas, kaut arī saglabātas novecojušas valodas formas:

„Vienam tēvam bija dēls – ne lielāks, ne mazāks par trim sprīžiem. Viņš iesauca dēlu par Sprīdīti. Pats Sprīdītis nu gan bija gatavs pundurītis, krupītis, tomēr dūša tam bija kā milzim. Viņš pats teica: „Ja man, tādām mērenam vīrelim, dūša neturēsies, kur tad aiztikšu?” (Latviešu tautas brīnumu pasaka. Sprīdītis).

Tā meklējam saskaņu starp mītisko un patstāvīgo, starp teiksmaino un reālistisko. Tā ieklausījāmies un izzinājām ziemeļvalstu mitoloģiskās tradīcijas, kur „Zintnieces pareģojums” gan saturiskajā, gan vēstījuma ziņā ieņem centrālo vietu starp Eddā apkopotām dziesmām, lai sniegtu skaidrojumu par pasaules un cilvēces rašanos, lai skaidrotu Visuma uzbūvi un tikpat cilvēkam būtiskus jautājumus – gadalaiki, laikapstākļi, piedzimšana, dzīve, nāve, karš un miers.

Paldies Uldim Bērziņam, kas izjusti un patiesi, vienkārši un saprotami skaidroja mītisko vēsturi, norādot uz satura lingvistisko vērtību, fonētisko enerģiju un universālo patiesību.

Paldies lasītājiem, interesentiem un radošo profesiju pārstāvjiem par dalību, sirsnību un vēlmi piedalīties Krēslas stundas pasākumā.

Paldies poļu delegācijai - ES Mūžizglītības programmas Comenius aktivitātes „Reģionālās partnerības” sadarbības partneriem un projekta „Grāmata ir mūsu draugs – pieaugušo un skolēnu lasīšanas izglītības un prasmju attīstīšana” iniciatoriem, kas Ulbrokas bibliotēkas lasīšanas veicināšanas pasākumā piedalījās pirmo reizi.

Stopiņu novada tīmekļa vietnē Ulbrokas bibliotēkās galerijā skatāma pasākuma foto versija
<http://stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/galerijas/kreslas-stunda-2010>

Stopiņu novada Ulbrokas bibliotēkas vadītāja, Daiga Brigmane